



Т.П. ТКАЧ,
ад'юнкт

(Національна академія внутрішніх справ)
(Науковий керівник доцент О.Б. Горова)

ЯКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЕЛІТИ ЯК УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ЕЛІТАРНОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Ключові слова: еліта, неоелітизм, якісні характеристики еліти, моральні якості, професійні здібності.

В сучасній теоретико-правовій науці все більшої значимості набувають елітарні теорії як класичного трактування, так і в своєму новітньому та трансформованому вигляді. Це зумовлено передусім нагальністю та суттєвою часовою модернізацією поставлених перед державою політичних проблем, при цьому вказана концепція надає можливості їхнього вирішення шляхом використання кардинально інших методів досягнення мети. Започатковані Г. Москою та В. Парето класичні теорії еліт не тільки надали роз'яснення більшості державно-правовим та політичним явищам, але й поставили перед науковцями численні дилеми для подальших вивчень. В наступному саме вони стали приводом до формування різнобічних елітарних та неоелітарних теорій, в межах яких досліджуються варіанти правління еліти в демократичному суспільстві, сумісність елітизму з демократією, а також ефективність політико-правової діяльності еліти та можливість державного впливу на процес циркуляції еліт.

Проблема становлення сучасної політичної еліти та забезпечення умов її ефективності неодноразово піднімалася українськими дослідниками. Окремі аспекти в рамках дослідження вітчизняної еліти аналізувалися Б. Кухтою, Н. Теплоуховою, О. Бандуровичем, В. Фесенком,

О. Траверсе, В. Полохалом, А. Омельченком, І. Белебехою, А. Пахаревим, І. Миговичем, Г. Кривчиком, В. Барасвим, В. Журавським, О. Кучеренком, М. Михальченком, Л. Кочубей, В. Пилипенком, деякі ідеї теорії еліт та неоелітарні вчення досліджували Л. Мандзій, В. Танчер, Н. Латигіна, політико-правової відповідальності політичної еліти – М. Пірен, питання політичної культури владної еліти України та ролі освіти в даному процесі піднімали В. Корнієнко, В. Добіжа, Т. Ріктор.

Метою даної статті є визначення на основі елітарних концепцій характеристик, що встановлюють якість еліти та можливість її ефективної політико-правової діяльності. Це обумовило вирішення низки завдань, таких як порівняльно-правовий аналіз неоелітарних концепцій, встановлення на основі вказаних теорій необхідних умов функціонування еліти та виокремлення якісних характеристик еліти.

Не дивлячись на приділення значної уваги науковцями різних сфер знань проблемам елітарності суспільства, що включають такі багатогранні аспекти, як дослідження структури та функцій еліти суспільства, дієвості правлячої еліти, визначення причин та умов неефективного впровадження елітою новітніх технологій та реформ в державі, питання якостей еліти залишається ще достатньо відкритим.

До того ж неефективна політико-правова діяльність правлячої верхівки в Україні в економічній, соціальній та міжнародній сферах, що виражається в рівні інфляції, життєдіяльності пересічних громадян та сприйнятті держави зарубіжними колегами, зумовлює переосмислення відповідності вітчизняного істеблішменту справжній політичній еліті суспільства. Вирішенню даної проблеми сприятиме виокремлення якостей еліти, що створять відповідний орієнтир для визначення дієвості відповідної політичної еліти та можливості прийняття якісних державно-владних рішень.

Теорія елітарної демократії заперечує наявність ідеальної форми демократичного правління, проте наголошує, що практична та стійка форма демократії може бути досягнута при визначенні обставин. В працях неолітистів відсутній елітаризм попередників, який підкреслював особистісні, статусні пояснення елітних проявів. Теоретики неолітизму констатували беззаперечність функціональної ролі еліти у формуванні державної політики, представленні держави на міжнародній арені та забезпеченні суспільства високим рівнем життєдіяльності. Еліта є невід'ємним фактором повноцінного життя нації та суспільства в цілому, через еліту нація усвідомлює себе як така, а держава забезпечена можливістю ефективного управління. Нація за допомогою еліти стає дієвою, виробляє свою концепцію світу, власне світобачення та світосприйняття. Слідом за О. Гаман-Голутвіною ми можемо підсумувати, що замість «революції мас», яку передрікали на початку ХХ століття багато дослідників, прийшла «революція еліт» [3]. Саме тому на перший план повинне поставитись питання не розвитку демократії в Україні, а створення якісної та професійної еліти, яка буде забезпечувати демократичність держави.

Узагальнюючи погляди теоретиків неолітизму, які виявляють неодмінне функціонування еліти в демократичному суспільстві, ми вважаємо необхідним ви-

робити якісні характеристики еліти, що визначають ступінь її ефективності та впливають на тривалість існування.

На нашу думку, еліта провинна відповідати наступним якостям:

1. Високі особисті якості представника еліти

На необхідності визначних інтелектуальних та психологічних якостей еліти наголошували Г. Моска, В. Парето та Р. Міхельс, які вважали такі критерії основним засобом для забезпечення функціонування еліти. Дж. Сарторі констатує, що якщо демократія росте та пускає коріння, вона стикається з проблемою вертикальної рівності – вертикальної структури влади та лідерства, яке виражається в субординації, суперординації та координації, а відповідно і правління. Вертикальне значення демократії виявляє її ціннісний аспект, що передбачає відбір елітних груп, найбільш здатних та найбільш гідних до управління суспільством. Вирішення вертикальної проблеми, а саме відбір кращих до представницьких органів влади є умовою забезпечення демократії, соціального достатку та політичної стабільності. Дж. Сартрі наголошує, що «мета виборів – вибрати лідерство, не максимізувати демократію» [15, 108].

Подібною думки дотримується і Г. Ласуелл, що проголошує головною метою демократії забезпечення людської гідності, що виражається в трьох взаємопов'язаних цінностях – владі, повазі та знаннях [12]. Широкий доступ до вказаних цінностей виявляє вільне суспільство, здатне створити свою еліту.

Саме тому, на нашу думку, входженню до елітної групи повинна передувати оцінка особистих якостей кандидата. Дж. Сарторі відзначає цікавий факт: при обранні кандидата для призначення на посаду як в органи влади, так і в недержавну організацію встановлюються відповідні правила відбору, здійснюється ретельна оцінка знань та вмінь кандидата, що виражається в багатоступеневому проходженні тестів

та співбесід. Роботодавці таким чином за встановленими критеріями відбирають осіб, які за знаннями, вміннями та навичками найбільше відповідають визначеній посаді. Такі критерії відбору відсутні при виборі кандидатів у виборчі органи влади, незважаючи на те, що перед ними стоять набагато важливіші завдання. На них покладені першочергові функції з управління загальнодержавними справами та вирішення вкрай важливих завдань як на державному, так і на міжнародному рівні, що вимагає наявності розумових якостей та професійних вмінь. Хоча деякі науковці не погоджуються з наявністю у еліти визначних розумових та розпорядчо-організаційних відмінних рис, основними аргументами яких є приклади державно-владних представників еліти, які визначаються аморальними, безпринциповими та лицемірними характеристиками, що прагнуть влади. Так, пошук серед меншості населення найгідніших та наймудріших С. Келлер вважає «містицизмом» [11]. В свій час і П. Сорокін зробив однозначний висновок про «аморальність верхів» [16]. На нашу думку, правляча еліта повинна бути наділена такими якісними характеристиками, які дозволяють їй здійснювати управлінські функції в державі. Ідеальною моделлю політичної еліти Г. Ашин вважає збіг її функціонального призначення з аксіологічним значенням. «Демократичне правління може бути визначено як система, де більшість назначає та підтримує меншість, що управляє» [15, 115], проте ця меншість повинна відповідати визначеним критеріям, які забезпечать її стабільність та тривале існування. Як зазначає Г.Ашин, умовою існування еліти кращих та гідних є критерій відбору за індивідуальними, а не надіндивідуальними якостями, такими як багатство, знатність, зв'язки [2, 87].

Відповідно до поглядів Дж. Сарторі еліта є однією з інстанцій влади не в силу того, що вона знаходиться на верхній сходинці суспільної ієрархії, а тому що особи елітного прошарку наділені визначеними

якостями, які забезпечують владу. Утримання цих якостей є головною умовою перебування при владі. «Демократія, як передбачається, є системою самоуправління, проте це виявляється колегіальним правлінням» [15, 125], що виражається в керуванні державою елітними групами з ціннісними представниками суспільства.

Ми вважаємо, що у елітного представника повинні бути:

- високий інтелектуальний рівень, тобто здатність до пізнання, осмислення та вирішення проблем, що виявляється в глибині розуму, швидкості, критичності та логічності мислення, широті поглядів, гнучкості та вмінні всебічно розглядати та оцінювати ситуацію, швидко та креативно знаходити рішення на поставлені завдання;
- професійні здібності, які полягають в компетентному, досвідченому характері підходу до розгляду важливих суспільних справ, спроможності приймати стратегічно та тактично правильно рішення, а також можливості контролю за їх виконанням, у вдалому плануванні та прогнозуванні політичної ситуації на державному та міжнародному рівнях;
- високий рівень політико-правової культури, що забезпечується глибокими знаннями та розумінням норм права та політики, а також ретельним виконанням правових вимог як усвідомленої необхідності та внутрішньої переконаності;
- моральні якості – життєві орієнтації та принципи особи, цілі та мотиви вчинків, а також внутрішньоелітних та міжгрупових відносин повинні ґрунтуватися на основі загальноприйнятих уявлень про головні моральні категорії. На думку Х. Ортеги-і-Гассета, головними критеріями елітарності особи є її духовна перевага над

людиною-масою, яка вбачається перш за все в керуванні вчинками та діями нормами культури та моральності [8]. Самостійність у вирішенні проблем та вимогливість до особистих якостей, вміння відповідати за свої діяння – це ознаки елітної особи. З цим погоджується і Г. Ашин, який вказує, що головне в еліті – її «моральні якості, готовність ставити інтереси суспільства вище своїх особистих та групових інтересів, керуватися ними, жити ними» [1];

- наявність визначних психологічних властивостей, таких як рішучість, твердість, наполегливість, цілеспрямованість, комунікабельність, стійкість, енергійність, вміння контролювати;
- ораторське вміння – вміння натхненно, обгрунтовано та переконливо доводити думки та ідеї до співрозмовників, привернути увагу публіки до задалегідь поставлених питань;
- організаційні навички – здатність правильно організувати як свою діяльність, так і забезпечити участь інших членів групи у вирішенні проблеми, вчасно та правильно знайти рішення на поставлені завдання.

2. Організаційна структурованість та галузева професійність елітної групи

Ефективність діяльності спільноти залежить від рівня її організованості, на чому акцентували свою увагу Г. Моска, який вказував, що «для того, щоб з тією або іншою політичною силою рахувались пропорційно її реальній значимості, вона має бути організована» [14, 134], а в подальшому і Р. Міхельс: «Принцип організації – абсолютна необхідна умова в політичній боротьбі мас» [13, 20], та деякі дослідники неоелітизму. Структурованість організації, наявність активних учасників та лідерів з яскраво вираженими особистими якостями

елітного представника, визначеність та суворе дотримання мети діяльності організаційної установи, програми дій вкрай необхідні для її представництва на державному рівні.

До складу еліти мають входити особи з визначеної сфери діяльності відповідно до функціональної структури. Політична еліта повинна бути представлена індивідуумами, які компетентні в сфері політики, пройшли відповідну підготовку для організаційної діяльності, вмінють вести ділові переговори та здатні представити державу на міжнародному рівні. Якщо розглядати політичну еліту з точки зору поділу на функціональні субеліти, кожний член такої групи повинен мати відповідні кваліфікаційні вміння у відповідній сфері. Як зазначав Х. Ортега-і-Гассет, якщо впливовий політик не знаходиться в органічному зв'язку з отриманою посадою, він несе загрозу суспільству [8]. Останнім часом в Україні спостерігалось обрання або призначення осіб на керівні посади в органи державної влади, які раніше не займалися цією сферою діяльності: Ю. Луценко, який має технічну освіту – головою Міністерства внутрішніх справ, Ю. Єханурова, який спеціалізувався здебільшого на народному господарстві – міністром оборони та ін. Така перекваліфікація, на нашу думку, не сприяє ефективній діяльності еліти. Еліта повинна мати широту поглядів, що виражається у баченні всіх боків однієї проблематики, проте бути вузькоспеціалізованою, здійснювати діяльність у певній сфері, що забезпечить якнайкраще та ефективно вирішення справ.

3. Авторитетність та відповідність часовим вимогам

Сучасність еліти, відповідність історичній епосі свого існування, своєчасне реагування на виникнення нових проблем у державі та суспільстві, спроможність задовольнити інтереси більшості членів суспільства, визначають її авторитетність. Г. Моска зазначав, що «загалом в кожному суспільстві ... успіху досягають ті особи,

що мають найбільші ресурси, які в тому суспільстві в той специфічний час є найбільш розповсюдженими та найбільш поважаються» [14, 434]. В сучасному демократичному суспільстві головними завданнями еліти виступають: забезпечення соціально-політичної стабільності, безпеки, високого рівня та престижу держави серед інших представників у міжнародній діяльності, сприяння науковому та науково-технічному прогресу, розвиток демократії. Здатність забезпечити виконання першочергових завдань, які стоять перед нею, визначає відповідність еліти часовим вимогам. З цим погоджується В. Корнієнко, який вважає однією з головних ознак сучасної політичної еліти інноваційність як здатність продукувати, комбінувати та вдосконалювати нові ідеї [6]. Щоб відповідати історичному моменту повинна здійснюватись постійна оцінка професійності та компетентності еліти, що відбувається під час відборчого процесу. Еліта залишається при владі, доки суміщені заслуги та влада, проте як тільки вони перестають одне одному відповідати, виникає нерівновага, і настає період, коли еліти альтиметричні витісняються елітами заслуги, тобто дійсними елітами.

Авторитетність еліти визначається і ступенем довіри та задоволення основною частиною населення. В руках правлячої еліти знаходяться всі владні повноваження в державі, проте вміння знаходити підтримку у народу не тільки впливає на результати виборчого процесу, але й на тривалість владних повноважень. Правильно вказують Т. Дай та Х. Зіглер: «Саме політичні дії в основному формують побажання людей та їх «знання» про політику, а не навпаки» [5, 154].

4. Відкритість

Не дивлячись на вказівку більшості дослідників елітизму, що будь-яка правляча еліта намагається стати закритою, неоелітаристи визнають, що від ступеню відкритості еліти залежить як рівень демократичності в державі, так і її функці-

ональна спроможність. Здатність еліти вбирати в себе гідних та якісних представників із нижчих суспільних прошарків впливає на тривалість її владних повноважень. Таким чином правляча верхівка свідомо підтримує та спонукає природним чином діяти циркуляційний процес всередині та між елітними групами, чим створює умови для підтримання своєї дієздатності.

На думку Г. Лассуелла, *головна різниця між демократією та олігархією* полягає не у відсутності еліти, а в характері адаптованості еліти до сприйняття нових членів, тобто в наявності «закритої» або «відкритої» еліти, «представницького» характеру еліти. Еліта сучасного західного суспільства відрізняється від еліти минулого, як вважає Г. Лассуелл, тим, що вона відкрита, її члени володіють знаннями, уміннями, відповідальністю, вони приходять до влади на основі справедливої конкуренції. Дослідник відмічав, що абсолютно рівний доступ до влади в західних суспільствах відсутній, проте там немає бар'єрів на шляху рекрутування еліт, що забезпечує державу якісною елітою. Суспільно-політичний процес потребує визначеного рівня соціальної стабільності, на що звертали увагу Г. Моска та В. Парето. Постійна ж зміна еліт перешкоджає цій стабільності, проте поступова тривала асиміляція елітних представників, на що звертали увагу Т. Дай і Х. Зіглер, сприяють їй.

Як зазначає Г. Ашин, *якість еліти залежить від способів її рекрутування*: від того, наскільки еліта відкрита для найбільш активних та освічених індивідів, а також, що відіграє не останню роль, від існування заслонів на шляху вертикальної соціальної мобільності для випадкових осіб, які не відповідають особистим критеріям елітарності [2, 86]. Він же вказує на невідповідність існуючих демократичних систем якостям відкритої еліти: «модель відкритої еліти – скоріше норматив, мета, якої вони не досягли» [2, 88].

Ступінь сприйняття елітою та її окремими складними структурними

компонентами зовнішніх імпульсів, міра проникнення до неї ззовні професійних та здібних осіб шляхом постійних та безперервних обмінних процесів за нерівнозначних умов визначає її відкритість. У демократичній державі потрібно виробити вправні механізми з рекрутування для виявлення таких ліпших індивідуумів з інших класів. Еліта, на яку покладені функції забезпечення демократичності правління та представництво інтересів маси, повинна створити ефективні програми для виявлення здібних та обдарованих особистостей, щоб забезпечити своє тривале функціонування.

5. Вміння елітних груп досягати консенсусу у вирішенні конфліктів

Взаємний інтерес в збереженні свого існування змушує еліти збалансовувати свою діяльність шляхом визначення методів регулювання елітної поведінки. Виконання встановлених правил поведінки, досягнення взаємних рішень у важливих суспільних справах є необхідною умовою дієвості еліти. Т. Дай та Х. Зіглер зазначають: «Процес прийняття рішень правлячими елітами – це процес угод, уступок та компромісів з найбільш важливих питань внутрішнього життя американського суспільства» [5, 187], тобто політична еліта в державі не виконує одноосібно державно-владні функції, знаходиться в постійній взаємодії з елітами в різних сферах суспільних відносин. Гнучкість, компромісність, вміння рішуче діяти в надзвичайних ситуаціях та прислухатися до думки суперників в необхідних випадках є суттєвим доповненням до якісних професійних характеристик еліти.

Дотримання принципу внутрішнього елітного консенсусу є надзвичайно важливим в діяльності політичної еліти. На думку М. Бартона та Дж. Хіглі, внутрішньоелітний консенсус є базисом для формування демократичної держави: «Елітний консенсус відносно фундаментальних правил гри є наріжним каменем західних демократій, які можливі лише там, де

елітний консенсус утримає політичну конкуренцію в розумних межах... Демократія є дітищем консенсусної об'єднаної еліти» [10]. Ми дотримуємось такої ж точки зору і вважаємо, що нездатність знаходити компромісні рішення у відповідальних ситуаціях призводить до падіння правлячої еліти. Визнання базових цінностей при збереженні міркувань у вирішенні конкретних політичних питань – головна відмінність об'єднаної еліти на основі консенсусу від роз'єднаної та ідеологічно об'єднаної. Роз'єднана еліта характеризується мінімальним рівнем ціннісного консенсусу і взаємодії між фракціями еліти в межах існуючих політичних інститутів та необмеженою політичною боротьбою. Можливе існування внутрішньоелітного конфлікту в процесі вирішення певних проблем, проте саме вміння досягати елітного консенсусу – ознака ефективності елітної діяльності та умова її існування. Консенсусно єдина еліта характеризується ціннісним консенсусом й інтегральною взаємодією між фракціями еліт відповідно до існуючих політичних інститутів, у рамках яких політичні конфлікти відбуваються за принципом «політика як торг». Цьому типу еліт відповідають стабільні представницькі режими [4, 26]. Дж. Хіглі вказує, що в майбутньому шляхами діяльності еліт є об'єднання на основі договорів або очікування часу конвергенції еліт в розвиненому суспільстві на високому рівні добробуту.

6. Відповідальність за політико-правові діяння

Відповідальність еліти за вчинені політико-правові діяння повинна забезпечуватися механізмами демократичного правління. Як правильно зазначає П.Л. Лавров: «лише тоді прогрес можливий, коли в переконання розвинутої меншості увійшло усвідомлення того, що інтереси її тотожні з інтересами більшості в ім'я міцності суспільного ладу» [7, 139].

Важливою характеристикою еліти для Дж. Сарторі є відповідальність лідера в демократичній державі та його керованість

народом. Врахування інтересів маси та наявність механізмів відповідальності лідерів перед суспільством за свою політико-правову діяльність є дієвим регуляційним механізмом, що визначає дію демократичного режиму. «Немає ніякого змісту в обговоренні виборчих методів, не пов'язуючи їх з виборчою поведінкою» [15, 107].

М. Пірен в понятті професійної відповідальності політико-владної еліти поєднує політичну, правову, соціальну та морально-етичну відповідальність і визначає її як «смыслеобразующую интегральную якість особистості, котра проявляється в когнітивній, емоційно-мотиваційній та поведінковій сферах і є необхідною для соціальної адекватності її вчинків у суспільних нішах» [9].

Еліта завжди функціональна, тобто до її числа належать не ті, хто дорвався до трибуни чи до грошей, а ті, хто відчуває відповідальність і хто дійсно працює заради майбутнього. Саме спроможність брати на себе відповідальність за майбутнє відрізняє еліту від усіх інших суспільних прошарків, а наш істеблішмент, як підкреслюють багато сучасних дослідників, не усвідомлює своєї відповідальності за долю суспільства.

Основними формами відповідальності політичної еліти, на нашу думку, є відповідальність за дотримання моральних цінностей, політичних обов'язків, виконання передвиборчих програм. Щорічне

звітування по кожному пункту передбаченого річного плану перед іншими елітами та суспільством впливатиме на виконання такої вимоги. Можна погодитися з думкою Т. Дая та Х. Зіглера, які вказують, що «вибори не дозволяють масам управляти майбутніми подіями, проте вони дійсно дозволяють їм виносити вирок стосовно минулої політичної поведінки» [5, 141]. Відповідальність еліти за морально-етичні засади діяльності, прийняті політичні рішення сприятиме її ефективній діяльності та авторитетності перед народом та іншими елітами.

Висновки:

Відповідність встановленим критеріям ефективності еліти сприятиме як суспільному прогресу як основоположному принципу існування, так і життєдіяльності еліти в суспільстві. Еліта є виразником суспільних інтересів та сприяє ефективному трансформуванню суспільних відносин, вона повинна відповідати на появу нових модернізаційних тенденцій, нових явищ суспільного життя, нових ідеалів розвитку суспільства. І саме на неї покладені обов'язки з дотримання якісних характеристик як елітарних представників, так і еліти в цілому. Усвідомлення вітчизняною політичною верхівкою необхідності встановлення визначених критеріїв ефективності сприятиме її тривалому домінуванню та забезпечить постійний розвиток держави в усіх сферах суспільних відносин.

Список літератури:

1. Ашин Г.К. Понятие «элита» и его роль в политических исследованиях [Электронный ресурс] / Г.К. Ашин. – Режим доступа: <http://www.academyrh.info/html/ref/20050702.htm>
2. Ашин Г.К. Формы рекрутирования политических элит / Г.К. Ашин // Общественные науки и современность. – 1998. – № 3.
3. Гаман-Голутвина О.В. Политические элиты России: вехи исторической эволюции / О.В. Гаман-Голутвина. – М.: Интеллект, 1998 – 415 с.
4. Гельман В. «Сообщество элит» и пределы демократизации: Нижегородская область / В. Гельман // Полис. – 1999. – № 1.
5. Дай Т. Демократия для элиты: введение в американскую политику / Т. Дай, Х.Р. Зиглер [под ред. А.А. Мишина, В.А. Савельева]. – М.: Юридическая литература, 1984. – 320 с.

6. Корнієнко В.О. Формування політичної культури сучасної владної еліти в Україні / В.О. Корнієнко В.В. Добіжа. – Вінниця: ВНТУ, 2009. – 159 с.
7. Лавров П.Л. Исторические письма (1868–1869): Избр. произв. в 2-х т. / П.Л. Лавров. – Т. 2 – М.: Мысль, 1968.
8. *Ортега-и-Гассет Х.* Восстание масс / Х. Ортега-и-Гассет. – М.: АСТ, 2003. – 509 с.
9. Пірен М. Проблеми професійної відповідальності політико-владної еліти в Україні [Електронний ресурс] / М. Пірен. – Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=6&n=71&c=1651>
10. Higley J. Elites in Western Democracies: Reassertion and Separation / J. Higley, M. Burton. – Paper prepared for the International Conference on: Changing Patterns of Elite Rule in Advanced Democracies. Balestrand. Norway (June, 2005).
11. Keller S. Beyond the ruling class: strategic elites in modern society / S. Keller. – New Jersey. – 1991. – 354 p.
12. Lasswell H.D. The Comparative studies of elites / H.D. Lasswell, D. Lerner. – Stanford, Cal.: Stanford Univ. Press. – 1954. – 7 p.
13. Michels R. Political parties. A sociological study on the oligarchical tendencies of modern democracy / R. Michels. – Batoche books: Kitchener, 2001. – 276 p.
14. Mosca G. The ruling class (elementi di scienza politico). – [Translation by Hannah D. Kahn, edited and revised within introduction by McGraw-hul book company] / Mosca G. – inc. New York and London. – 1989. – 573 p.
15. Sartori G. Democratic Theory / G. Sartori. – Detroit: Wayne State University Press. – 1962. – 467 p.
16. Sorokin P. Power and Morality: who shall guard the guardians? / P. Sorokin, W. Lunden. – Boston, 1959. – 204 p.

РЕЗЮМЕ

В статье автор рассматривает основные теоретические положения концепции неэлитизма, высказанные Т. Даем, Х. Зиглером, Дж. Сартори, Г. Лассуэллом, и дает им сравнительную характеристику. Поднимается вопрос качеств элитной группы как непременной составляющей ее существования, на основании чего осуществляется выделение качественных характеристик. Делаются соответствующие обобщения и выводы из возможности использования определенных автором качественных характеристик элиты в политико-правовой науке как ориентира для определения и становления политической элиты Украины.

SUMMARY

The article examines the major theoretical positions of the neoeitism theory expressed by T. Dye, H. Ziegler, G. Sartori, H. Lasswell, and provides a comparative description of them. The problem of elite group qualities as an integral component of its existence is being brought up, on the basis of which a selection of quality characteristics is being distinguished. Corresponding generalizations and conclusions are being made on the basis of possibility of using defined by the author elite quality characteristics in political and legal science as a benchmark for the definition and establishment of Ukraine's political elite.

*Рекомендовано кафедрою
теорії та історії держави і права*

Подано 30.06.2011.